

Кенчоввілі К.О.

*аспірантка кафедри економіки агропромислових формувань
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»*

м. Київ, Україна

**РОЛЬ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ФОРМУВАННІ АГРАРНИХ
ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ**

Вивчення та оцінка теперішньої ситуації в країні з фінансового, економічного та політичного боку свідчить, що важливим залишається питання підвищення конкурентоспроможності українських товарів на світовій арені і особливо на ринку Європейського Союзу (ЄС).

Після аналізу структури зовнішньої торгівлі України зазначимо, що країна реалізує експортний потенціал вітчизняного АПК далеко не повністю. Актуальність вирішення цієї проблеми особливо посилюється у зв'язку із підвищенням можливості співпраці України в сфері АПК з країнами ЄС, а також важкими політичними стосунками з Росією. Тому формування аграрних підприємств в транснаціональні компанії дозволить здійснити пряме іноземне інвестування (ПІІ) як за межі країни так і на її території, що сприятиме в свою чергу підвищенню ефективності розвитку вітчизняного АПК.

Автори теми прямого інвестування в спеціалізованій економічній літературі відзначають, що для успішного здійснення ПІІ, підприємству необхідно відповісти на наступні важливі запитання: Які існують реальні причини, можливості та переваги аграрних підприємств для того, щоб стати транснаціональною компанією? Що аграрне підприємство в змозі запропонувати іноземному ринку? Які існують переваги аграрного підприємства над іншими на внутрішньому і зовнішньому ринках? Чи володіє обрана країна географічними перевагами? Відповідь на ці питання дає теорія англійського вченого - це еkleктична теорія Даннінга (John

Harry Dunning, 2001 р.), який назвав її питаннями OLI (ownership, location, internalization - власність, місцезнаходження, інтернаціоналізація).

Сутність та особливості поняття прямих іноземних інвестицій знаходять своє відображення в двох основних підходах, що склалися в 1950-1970-х рр., які розкривають тлумачення їх природи:

1) підхід «чому і як» (по суті справи, це підхід «зсередини»), який базується на характеристиках підприємства, що дають їй переваги при здійсненні ПІІ;

2) підхід «куди» (або підхід «ззовні»), який базується на характеристиках країни, що впливають на прийняття підприємством рішення про пряме інвестування в її економіку [1, ст. 15-16].

Наведені вище два підходи, а точніше їхній синтез, був відображений в еkleктичній парадигмі Дж. Даннінга, про яку згадували ми раніше. Остання включає в себе три необхідних передумови, виходячи з яких підприємство приймає рішення про здійснення ПІІ:

1) переваги власності (O), або «чому» прямі іноземні інвестиції - це вигода від володіння нематеріальними активами, які створюють переваги по відношенню до інших фірм ринку;

2) переваги місцезнаходження (L), або «куди» прямі іноземні інвестиції - це вигода від використання переваг інтернаціоналізації укупі з факторами виробництва, розташованими за кордоном;

3) переваги інтернаціоналізації (I), або «як» прямі іноземні інвестиції - це вигода від самостійного використання нематеріальних активів, ніж від їх передачі якому-небудь незалежному закордонному партнеру [1, ст. 26].

Дж. Даннінг порівнює дані переваги з трьома ніжками стільця: кожна з ніжок підтримує дві інших, а значить - і рівновагу трьохніжника в цілому. Отже, кожна з цих трьох ніжок може вважатися найголовнішою в триніжку і тому підстав вважати що якась одна з ніжок стільця є головною по відношенню до іншої, немає [2, ст. 45].

Прямі іноземні інвестиції слід розглядати як інструмент інвестування іноземних компаній у вітчизняний агробізнес, так і у зворотному напрямку – за межі країни. А якісно та ефективно здійснити останнє можливо лише за рахунок створення вітчизняних ТНК. Залучення іноземних інвестицій, в порівнянні з традиційними джерелами фінансування, дає додаткові можливості, що полягають у використанні зарубіжного організаційного та управлінського досвіду, доступу до новітніх технологій, розвитку експортного потенціалу підприємницьких структур та економіки в цілому. Тому з огляду на це важливим є аналіз прямих іноземних інвестицій в Україну та за її межі. Переглядаючи таку статистику, можна зробити висновок, що спільні заходи з поглиблення взаємодії та інтеграції між Україною та ЄС приносять свої результати та економіка України зменшує свою залежність від РФ. Щоб глибше зрозуміти, що відбувається в торговельних відносинах між Україною та ЄС і Україною та РФ, слід звернутися до якісної структури експорту України до ЄС та РФ [4]. Так, за 9 місяців 2014 року обсяг торгівлі товарами між Україною та ЄС склав 34,7% від загального обсягу торгівлі товарами України. Експорт товарів до країн ЄС за той самий період становив 31,8% від загального обсягу експорту України, тоді як імпорту товарів з країн ЄС - 37,7% від загального обсягу імпорту України. У двосторонній торгівлі між сторонами зберігається негативне сальдо, однак констатується його суттєве зменшення у порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 5 230,8 млн. дол. США [3].

Взаємодія з ЄС, в умовах які склалися, є дуже важливою і наразі цей експорт – є джерелом валютних надходжень та утримує від повного колапсу економіку країни. Тому забезпечення сприятливого інвестиційного клімату для розвитку двосторонніх економічних відносин між Україною та Європейським Союзом є питанням стратегічного значення, від реалізації якого залежить подальше економічне

співробітництва між країнами. Одне з основних очікувань бізнесу від підписання й виконання владою Угоди про асоціацію з Європейським Союзом – це поліпшення інвестиційного клімату в Україні. Вітчизняний агросектор зі значним експортним потенціалом може стати рушієм розвитку національної економіки, надаючи імпульс інвестиційному, технологічному та соціальному піднесенню України.

За усіма макроекономічними критеріями та оцінками на сьогоднішній день Україна відстає від більшості розвинених країн і залишається на периферії інвестиційних потоків. Тому підвищення інвестиційної привабливості національної економіки потребує формування стабільної державної політики у сфері іноземного інвестування, розрахованої на довгострокову перспективу, та її успішного зваженого поетапного здійснення, виходячи з чітко визначених національних цілей та пріоритетів. Також на нашу думку основним чинником на даному етапі розвитку країни є вдосконалення системи управління аграрними підприємствами та створення на їх основі ТНК, які повинні становити більшою мірою левову частку експорту в країни ЄС, тим самим збільшуючи відсоток прямих іноземних інвестицій. Головними напрямками такої політики, на нашу думку, мають стати наступні:

- підвищення стабільності та прозорості політичної системи України, зменшення рівня її корумпованості;

- забезпечення стабільності законодавчої бази, її наближення до міжнародних стандартів;

- вдосконалення системи оподаткування, виходячи з обсягів, форм інвестування, а особливо пріоритетів держави в інвестуванні окремих галузей;

- сприяння виходу українських підприємств на зовнішні ринки капіталу;- регулювання вивозу капіталу за кордон, створення комплексної і

цілісної системи валютного контролю міжнародних розрахунків українських резидентів;

- формування позитивного іміджу України, з базуванням як на світовому досвіді, так і на усвідомленні українських реалій;

Відсутність в економіці країни високотехнологічного іноземного капіталу, непослідовність ринкових трансформацій, недоліки механізму залучення іноземного капіталу обумовлюються незначним позитивним впливом прямих іноземних інвестицій на соціально-економічний розвиток України та аграрні підприємства на сучасному етапі. У загальній структурі експорту України впродовж останніх років частка продукції АПК в середньому становила 14,65 %, посідаючи друге місце після металургійної продукції. Дотримуючись і надалі такої тенденції зростання ролі АПК, можна досягти підвищення ефективності завдяки ПІІ.

Література:

1. Dunning, J. H. Explaining International Production / J. H. Dunning. London: Unwin Hyman, 1988.

2. Dunning, J. H. Location and the Multinational Enterprise: a Neglected Factor? / J. H. Dunning // Journal of International Business Studies. 1998. V. 29. N 1. P. 45—66.

3. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/fdi/>

4. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://newukraineinstitute.org/>